

Голас Радзімы

№ 7 [1167]

ЛЮТЫ 1971 г.

ВЫДААННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

ГОД ВЫДААННЯ 16-ТЫ

ЦАНА 2 КАП.

Дастатак і багацце

«Амаль год я жыў у роднай вёсцы Клешнякі ў БССР і за гэты час сам пераканаўся, які добры хлеб, і белы і чорны, штодзённа прывозілі ў сельскі магазін. Ён быў вельмі смачны, сытны і спорны». Гэта водгук нашага земляка Івана Тарасевіча са Злучаных Штатаў Амерыкі на артыкул «Хлеб наш надзённы», змешчаны нядаўна ў газеце «Голас Радзімы». У тым жа пісьме наш суайчыннік успамінаў: «Чалавек адным тым хлебам мог бы добра жыць і працаваць, але ж ёсць і мяса, і сала да яго... Хлеб і закраса! Не толькі бульба і каша, як гэта было раней».

Непадалёку ад будынка, дзе размяшчаецца рэдакцыя «Голасу Радзімы», на плошчы Якуба Коласа знаходзіцца адзін з самых вялікіх у Мінску гастронамаў — «Сталічны». Адсюль гаспадыні ніколі не выходзяць з пустымі сумкамі. Гірлянды апетытных сасісак і сардэлек, вэнджаных і вараных каўбас, сала, шынка, вэндліна, у наступным адзеле мяса самых розных відаў і гатункаў, а далей мноства разнастайных малочных прадуктаў. І ўсё гэта багацце не

толькі на свята, а штодзень, і не толькі ў гастронOME «Сталічны», а ў любым прадуктовым магазіне любога беларускага горада.

Сёння міністр мясной і малочнай прамысловасці БССР Віталь БАЎРЫН расказвае, як задавальняюцца запатрабаванні насельніцтва рэспублікі ў самых неабходных прадуктах харчавання, што робіцца для таго, каб найбольш поўна забяспечыць попит, а таксама аб новых відах і гатунках прадукцыі.

Не здзіўляйся, што свой расказ я пачну з мінулага. Мне здаецца, што параўнанне дала можа больш ясна ўявіць, якіх вялікіх поспехаў дасягнулі мы за нядоўгі час. У дарэвалюцыйнай Беларусі нават такога паняцця, як мясная і малочная прамысловасць, не існавала. У 1909 годзе на бойнях было перапрацавана 289 тысяч галоў буйной рагатай жывёлы, 27,6 тысячы свіней, 34,9 тысячы авечак. Выпрацоўка сыра і масла насіла саматужны характар і канцэнтравалася ў асноўным у памешчыцкіх гаспадарках. На тэрыторыі рэспублікі былі

прымітыўныя заводы, на кожным з якіх за суткі перапрацоўвалася 500—800 літраў малака.

А вось некалькі лічбаў сённяшняга дня. Штодзень у гандлёвую сетку Мінска паступае 70—80, а ў святочныя дні больш за 100 тон каўбасных вырабаў, каля 80 тон мяса, ад 500 да 600 тон малака і малочных прадуктаў. Мне здаецца цікавым і такі факт. Спажыванне хлеба з году ў год практычна не павышаецца, затое продаж мяса рэзка ўзрастае.

Перад Вялікай Айчыннай вайной мы ўжо мелі значныя поспехі, але пасля варварскага нашэсця гітлераўцаў усё пачыналі нанова. Тое, чаго мы дасягнулі, — вынік апошніх 25 год. Мясная і малочная прамысловасць Беларусі сёння — высокаразвітая індустрыяльная галіна народнай гаспадаркі.

Дзевяць новых прадпрыемстваў па перапрацоўцы мяса ўступіла ў строй за сямігодку 1959—65 гадоў. Мясакамбінаты і фабрыкі рэспублікі здольныя перапрацаваць за суткі звыш 3 тысяч тон жывёлы і даць пакупнікам звыш 300 тон каўбас-

ных вырабаў. Малочных заводаў за 10 апошніх год пабудавана ў Беларусі звыш 50. Яны ёсць ва ўсіх абласных цэнтрах і буйных гарадах. У Шчучыне, Ашмянах, Кобрыне, Слаўгарадзе і іншых раённых цэнтрах працуюць сыраварныя заводы, якія за змену перапрацоўваюць да 50 тон малака. У дзесяці гарадах пабудаваны заводы сухога малака, прадпрыемствы малочна-кансервавай прамысловасці.

У бліжэйшыя гады колькасць малочных, сыраварных і маслазаводаў будзе павялічвацца, намечана будаўніцтва шасці буйных мясакамбінатаў, у тым ліку мясаперапрацоўчага завода ў Мінску. Адначасова рэканструюцца дзеючыя прадпрыемствы, старое абсталяванне замяняецца новым, сучасным.

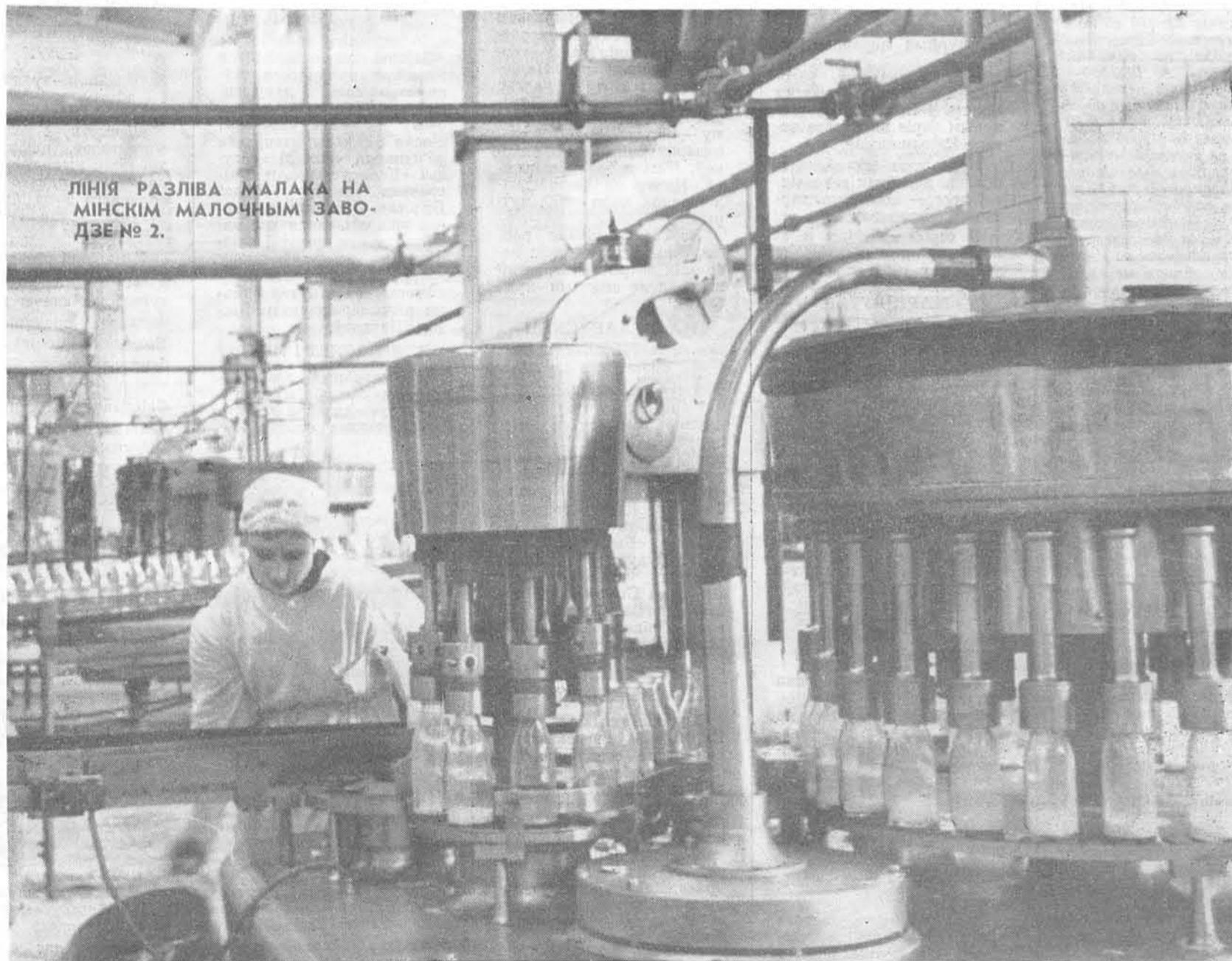
Мне засталося толькі больш падрабязна расказаць аб тым, што вырабляецца на нашых камбінатах, фабрыках, заводах, якімі відамі прадукцыі забяспечваецца насельніцтва.

180 назваў каўбас і вэнджаных вырабаў — асартымент мінулага года. Мы павялічылі выпуск мясных прадуктаў у рас-

фасаваным выглядзе. Развіццё птушкагадоўлі ў калгасах і саўгасах дазволіла палепшыць забеспячэнне насельніцтва мясам курэй, качак, гусей, індыкаў.

Па вытворчасці малака Беларусь стаіць на трэцім месцы, а масла — на чацвёртым сярод іншых рэспублік Савецкага Саюза. Нават цяжка пералічыць назвы ўсіх малочных прадуктаў, якія выпускаюцца нашымі прадпрыемствамі. Гэта малако розных гатункаў і ў рознай упакоўцы, кефір, ацэдафілін, ражанка, сыракваша, смятана, тварог і тварожныя вырабы і многае іншае. Асабліва разнастайную прадукцыю выпускае Мінскі малочны камбінат, які штодзень дае ў гандлёвую сетку 880 тон малочных прадуктаў. Выпрацоўваем мы 10 відаў цвёрдых сыроў і 19—плаўленых.

Прадпрыемствы міністэрства не аднойчы былі ўдзельнікамі розных выставак і кірмашоў, займалі прызавыя месцы, многім нашым вырабам прывоены знак якасці. А гэта значыць, што яны адпавядаюць лепшым сусветным стандартам.



ЛІНІЯ РАЗЛІВА МАЛАКА НА
МІНСКІМ МАЛОЧНЫМ ЗАВО-
ДЗЕ № 2.

ЛУННЫЙ КРУГ

Два лунных дня «Луноход-1» шел на юг. Он спускался в кратеры, штурмовал каменные россыпи, вел разнообразнейшие научные исследования как на поверхности Луны, так и в далеком космосе, куда нацелены его телескопы.

Новый год для космического автомата начался с третьим восходом Солнца—он встретил его на склоне гигантского кратера, изучению которого были посвящены первые часы работы «Лунохода-1» после пробуждения. Завершив цикл исследований, машина выбралась из кратера и, словно вспоминая о задании навигаторов, приготовилась к скачку через равнину, по которой она уже однажды прошла. Нет, луноходу не суждено было пройти по

уже «накатанной дороге», она осталась где-то справа. Предстояло идти напрямик к точке в Море Дождей, где около двух месяцев стояла, как памятник, посадочная ступень «Луны-17», та самая площадка, с которой луноход ступил на девственную «землю» иного мира.

Сеанс начался традиционно. — Первую серию по программе, — приказал командир экипажа.

Радиоволны с земных антенн ушли к Луне. Через пару секунд они вернулись назад, сообщая, что бортовые системы лунного разведчика работают нормально. И тогда прозвучали новые команды:

— «Женя-16» — выдать!

— «Анна-17» — выдать!

— «Григорий-5» — выдать!

Мы привыкли уже к этим необычным командам. Вот сейчас телеметристы сообщат о том, как лунная машина выполняет их...

— Качество телеметрии хорошее.

— Температура в отсеке лунохода плюс 15 градусов, давление—755 миллиметров.

Поистине в комфортабельных условиях находится электронная аппаратура космического автомата! У нас, в Центре дальней космической связи, — зима, лежит снежок, ночью сильно примораживает, а в приборном отсеке лунохода «курортный воздух» — июньская погода. Даже завидно...

Центр дальней космической связи продолжает оживленный

разговор с лунным разведчиком. Опрошено состояние бортовых систем, проверена работа научной аппаратуры. Сейчас включаются «впередсмотрящие» телекамеры. От зоркости «глаз» машины зависит скорость ее движения, и поэтому телевизионщики сегодня особенно тщательно настраивают свою аппаратуру — они знают, что за сравнительно короткое время предстоит пройти более полукилометра.

На телеэкранах — Луна. Видно довольно прилично, но телевизионщики, как всегда, недовольны.

— Синтезируем изображение, — докладывают они командиру экипажа.

Очень они любят это слово «синтезируем». Если дать им волю, они будут заниматься своими фильмами и настройкой аппаратуры до конца сеанса. Но поверхность видна ве-

ликоселен, и командир приказывает начать движение.

Водитель вглядывается в экран.

— На расстоянии восьми метров непреодолимых препятствий нет. Решение: движение вперед.

И сразу же звучит приказ командира:

— Первая — вперед!

— Есть ток... движение... — докладывают телеметристы.

— Луноход остановился... Идет цикл пенетрирования... Луноход проверяет лунный грунт, определяет его физико-механические свойства.

Когда машина делала первые шаги по Луне, она двигалась очень осторожно, к кратерам водители старались особо близко не подходить. Но теперь ситуация изменилась: лунный автомобиль катится почти напрямую и сворачивает в сторону лишь при непреодолимых препятствиях. А почему он идет

КАСМАНАУТЫ НА МЕСЯЦЫ

Адзінаццаць дзён савецкія людзі з неаслабнай увагай сачылі за палётам амерыканскага касмічнага карабля «Апалон-14», які 31 студзеня ўзяў курс на Месяц.

Імя камандзіра «Апалона-14» Алана Шэпарда нам добра вядома. Гэта ён у маі 1961 года праз 23 дні пасля першага ў свеце касмічнага палёту Юрыя Гагарына зрабіў 15-мінутны рэйс па балістычнай траекторыі ў кабіне карабля «Меркury-7». Разам з А. Шэпардам да бліжэйшага ад Зямлі нябеснага цэла ўпершыню накіраваліся доктар астранаўтыкі Масачусецкага тэхналагічнага інстытута, былы марскі лётчык Эдгар Мітчэл і майр Сцюарт Руса, былы лётчык-выправавальнік.

Друк, радыё і тэлебачанне СССР рэгулярна інфармавалі савецкіх людзей аб палёце амерыканскага касмічнага карабля, аб тым, што касманаўты А. Шэпард і Э. Мітчэл, якія перайшлі ў месяцавую кабіну, аддзялілі яе ад асноўнага блоку «Апалона-14» і зрабілі пасажку на паверхні Месяца ў раёне кратэра Фра Маура.

А. Шэпард і Э. Мітчэл двойчы пакідалі месяцавую кабіну. Асабліва цяжкім быў іх шлях да кратэра Коун. Пераадолюючы крутыя пад'ёмы, абмінаючы вялікія валуны і дробныя кратэры, касманаўты выбіліся з сіл. І калі праз дзве з паловай гадзіны яны ўбачылі кратэр Коун, то зразумелі, што не змогуць падняцца на перавал. Мужны амерыканскі касманаўтам не ўдалося выканаць аднаго з асноўных заданняў праграмы, таму што месяцавыя ўмовы аказаліся непрыдатнымі для дзейнасці чалавека.

10 лютага капсула з А. Шэпардам, Э. Мітчэлам і С. Русам прываднілася ў Ціхім акіяне. Касманаўты былі падняты на борт верталётаносца «Нью Арлеан». Савецкія людзі вітаюць смельчых амерыканскіх даследчыкаў, захиляюцца іх мужнасцю і вытрымкай.

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Мікалай Падгорны накіраваў Прэзідэнта Злучаных Штатаў Амерыкі Рычарду М. Ніксону тэлеграму наступнага зместу:

«Прыміце, пан Прэзідэнт, нашы віншаванні ў сувязі з паспяховым завяршэннем палёту касмічнага карабля «Апалон-14» і шчаслівым вяртаннем на Зямлю амерыканскіх касманаўтаў.

Прашу Вас перадаць найлепшыя пажаданні адважным членам экіпажа карабля А. Шэпарду, Э. Мітчэлу і С. Руса».

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ



У Мінску ў 1971 годзе выпушчана каля 300 тысяч бытавых халадзільнікаў. На заводзе многа працуюць над удасканаленнем прадукцыі, павышаюць яе якасць. Халадзільнікі мінчан карыстаюцца вялікім попытам. НА ЗДЫМКУ: упакавачны ўчастак завода.

Фота Я. КОСЦІНА.

МІЖКАЛГАСНАЯ ЗДРАЎІЦА

Амаль паўтара мільёна рублёў асігнавалі калгасы Брэсцкай вобласці на будаўніцтва міжкалгаснага дома адпачынку. Гэта сума адпускаецца з фондаў, што выдзяляюцца ў гаспадарках на сацыяльна-культурныя мерапрыемствы.

Дом адпачынку ўзводзіцца ў 40 кіламетрах ад Брэста ў маляўнічым сасновым бары на беразе возера Рагазнянскае.

На возеры ствараюцца пляжы, лодачная станцыя, а ў лесе — комплекс спартыўных пляцовак.

У строй дзеючы міжкалгасны дом адпачынку ўвоўдзіў 1973 годзе.

МАРШРУТЫ ЭКСПАРТУ

Канада, Англія, Францыя, ФРГ, Індыя, Чэхаславакія, Румынія, Балгарыя — усяго ў 56 краін экспартуе свае станкі Мінскі завод імя Кірава. Станкі-аўтаматы гэтага прадпрыемства добра зарэкамендавалі сябе ў замежных краінах і маюць вялікі попит.

Цяпер калектыў завода працуе над новымі станкамі, якія будуць паказаны на міжнародных выстаўках у Галандыі, Сірыі і іншых краінах.

ГАРАДОК ЗДАРОЎЯ

У Мінску пабудавана новая бальніца Беларускай чыгункі. Асноўныя яе службы перасяліліся ў раён Курасоўшчыны. Тут узведзены новы клінічны комплекс на 550 ложкаў. Створаны ён у адпаведнасці з усімі патрабаваннямі сучаснай медыцынскай навукі. На яго будаўніцтва і абсталяванне затрачана каля трох мільёнаў рублёў.

З увядзеннем новага комплексу бальніца расшырылася ў тры разы і пераўтворана ў клінічную. Адкрыты новыя аддзяленні — рэанімацыі, вочнае,

траўматалагічнае, уралагічнае, хвароб скуру, анкалогіі, гематалогіі, а таксама водагразелязьбіца, кабінет лячэбнай фізкультуры.

НА ФЕРМЕ — НУТРЫІ

У калгасе «Чырвоная зорка» Стаўбцоўскага раёна за апошнія гады створана некалькі азёр. На беразе аднаго з іх калгас пабудоваў незвычайную для тутэйшых месц ферму — нутрэвую. У гаспадарку завезлі 80 звяркоў. Яны добра прыжыліся. Цяпер на ферме налічваецца каля 400 нутрыі.

Калгас разлічвае расшырыць ферму і пры невялікіх затратах атрымаць ад яе значныя прыбыткі.

НА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ

Шырокі план выдання твораў пісьменнікаў і паэтаў братніх народаў ажыццяўляе выдавецтва «Беларусь». Сёлета ўжо выйшлі ў свет кнігі пісьменнікаў саюзных рэспублік і сацыялістычных краін. Так, упершыню выдадзена ў нас кніга Чынгіза Айтматава «Бывай, Гульсары!». Будуць рады юныя чытачы аповесці-казкі Анастаса Стаянава «Жыў быў хлопчык», якую пераклаў з балгарскай мовы Уладзімір Аніскевіч.

БАНКЕТНАЯ ЗАЛА ў ВЕСЦЫ

Хваляць жыхары вёскі Вярэйкі Ваўкавыскага раёна сваю сталовую. Тут смачныя абеды, ёсць вялікі асартымент страў.

Размешчана яна ў маляўнічым месцы — каля возера, за якім раскінуўся сасновы бор. Месца гэта, як кажуць, бойкае — праходзіць дарога Ваўкавыск — Гродна. Таму тут заўсёды многа наведвальнікаў.

Нядаўна ў сталовай адкрыта спецыяльная банкетная зала. Яна прыгожа аформлена ў сучасным

стылі з выкарыстаннем навіейшых будаўнічых матэрыялаў.

Новая банкетная зала прызначана для правядзення сямейных урачыстасцей, выселляў, свят.

ДАКУМЕНТАЛЬНАЯ КІНАСТУЖКА

У мінскім кінатэатры «Навіны дня» адбылася прэм'ера каляровага паўнаметражнага дакументальнага фільма «На край свету на сваім караблі». Новая стужка творчага аб'яднання «Летаніс» студыі «Беларусьфільм» прысвечана танкеру «Герой Брэста». Захапляючы расказ пра шматмесячнае падарожжа па морях і акіянах, пра нялёгкую працу маракоў з дапамогай кінакамеры вядзе аўтар фільма рэжысёр-аператар Віктар Шаталаў.

ДЛЯ ВЯСНЫ І ЛЕТА

На швейных прадпрыемствах рэспублікі пачаўся выпуск адзення для вясення-летняга сезону. Ас-

войваецца каля чатырохсот навінак. У гандлёвую сетку паступаць паліто з маркай Мінскага вытворчага аб'яднання імя Круіцкай, плашчы — бабруйскіх швейнікаў. Нейлонавыя блузкі розных расфарбовак прапаўняюць пакупніцтвам гродзенцы. Плашчы з новых баваўняных тканін з сінтэтычнымі валокнамі асвойваюць майстры Бабруйскай фабрыкі імя Дзяржынскага.

ПРАДПРЫЕМСТВЫ БЫТУ

Швейная, трыкатажная і абутковая майстэрні, пункт па прыёму адзення ў хімічэтку і афарбоўку, фотаатэль, цырульню — усё гэта можна знайсці над дахам аднаго двухпавярховага дома быту, які ўступіў у строй у раённым цэнтры Іўе.

У вялікай вёсцы Індура Гродзенскага раёна рыхтуецца да задачы такое ж бытавое прадпрыемства. Розныя майстэрні і атэль бытавых паслуг будуецца таксама ў Мастоўскім, Свіслацкім і іншых раёнах.



Толькі за апошні час вядомы вучоны-хімік, загадчык кафедры неарганічнай, арганічнай і біялагічнай хіміі Беларускага політэхнічнага інстытута Васіль ПАНСЕВІЧ-КАЛЯДА перадаў хімікам і фармацэўтам дзесяткі новых хімічных злучэнняў для стварэння лякарстваў, новых рэчываў, матэрыялаў і тэхналагічных працэсаў. НА ЗДЫМКУ: прафесар, доктар хімічных навук В. ПАНСЕВІЧ-КАЛЯДА.

напряжённость. Этого потребовали навигаторы. На Луне трудно ориентироваться, в районе Моря Дождей, где находится «Луноход-1», нет гор или возвышенностей, которые помогли бы штурману выбрать направление движения. В его распоряжении только метры пройденного пути и автономная система навигации, которая позволяет определять, в какую сторону и на сколько градусов поворачивается машина. Тем не менее у штурмана задача остаётся прежней: вести луноход таким образом, чтобы каждую минуту было точно известно, где он находится. Для проверки системы навигации надо сделать круг на Луне и вернуться в точку, откуда машина начала своё движение. А это же не что иное, как посадочная ступень «Луны-17». Куда уж лучший ориентир!

Первая половина третьего лунного дня советского раз-

ведчика в Море Дождей и планировалась для проведения этого интересного эксперимента. Выйдет ли луноход на свою старую колею, которую он проложил два месяца назад? Вернется ли он в точно назначенное время к посадочной ступени? Велика ли будет ошибка в навигационных расчетах?

Когда на экранах появилась белая пирамидка, мы услышали взволнованный голос штурмана:

— Посадочная ступень!

Штурман радовался и не скрывал этого: его расчеты оказались безукоризненными!

За три сеанса «Луноход-1» прошел почти столько же, сколько за предыдущих два лунных дня. Уже это само говорит о возросшем мастерстве экипажа лунохода. За сеанс он проходил более 500 метров!

Луноход — это комплексная научная лаборатория, на которой установлена всевозможная аппаратура. А она требует, чтобы луноход больше стоял. Вот и приходится выбирать нечто среднее: если найден интересный кратер или камень, прежде всего он тщательно изучается вне зависимости от того, сколько требуется на это времени, а уж затем лунный автомобиль отправляется дальше.

— Истинная ценность этого выдающегося эксперимента, — говорит руководитель оперативной научной группы, — в километрах телеметрических лент, где записана уникальная научная информация.

Работа пока не закончена: экспедиция в Море Дождей продолжается...

Иван ГУСЕВ.

Центр дальней космической связи.

СЕГОДНЯ В НОМЕРЕ

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ ПО-БЕЛОРУССКИ

Тема сегодняшней передовой статьи подсказана письмами наших земляков. Многие из них еще помнят те голодные годы, когда люди покидали свои родные края в поисках заработка. Основой питания был в то время хлеб. Но даже испеченный с добавками и примесями, он не всегда был на столе крестьянина. А сегодня мы все чаще говорим о нем безглаго, вскользь, одной фразой: «Хлеба хватает, потребность в нем не растет». Зато большое внимание уделяем увеличению производства других продуктов — мяса, молока, потребности в которых увеличивается из года в год. Об успехах в развитии мясной и молочной промышленности Белоруссии рассказывает министр Виталий Баврин.

Часто подвиг получает имя того человека, который его совершил. Мы привык-

ли говорить: «Повторил подвиг Сусанина, подвиг Матросова». Повторил... Но ведь мужества для этого надо не меньше. Об одном из таких героев — белорусском крестьянине Иосифе Филидовиче говорится в корреспонденции «ПУШЧАНСКИ СУСАНИН» [4 стр.].

Речи двух американских конгрессменов получили широкий резонанс во всем мире. Официально развеян миф о независимости мюнхенских радиостанций «Свобода» и «Свободная Европа». Признана их тесная связь с ЦРУ, подчеркнута финансовая зависимость от этой шпионской организации («ЯК ГРОМ З ЯСНАГА НЕБА», 5 стр.).

На 7 стр. помещена статья о юбиляре — писателе Иване Мележе. Эпическая широта его последних романов, глубина проникновения в тайны человеческой души снискали этому талантливому и самобытному писателю широкую известность. Автор статьи «З ЛЮБОЮ ДА ЛЮДЗЕЙ» прослеживает процесс творчества и формирования личности писателя. Своеобразная природа и быт Полесья,

цельность характеров крестьянски мудрых жителей этого края запомнились Мележу с детства. Позже пришло осмысление тех великих перемены, которые принесла Советская власть. И появилась потребность обобщить, проанализировать, рассказать обо всем. На этой же странице опубликован один из ранних рассказов Мележа «ТАКИ КАРОТКИ ВОДПУСК».

Испытав на себе ужасы царской каторги, Тадеуш Врублевский решает стать адвокатом, защитником угнетенных. К нему обращались за советом и помощью лейтенант Шмидт, Якуб Колас, В. Мицкевич-Калсукас, Ян Райнис и др. Человек твердых идейных убеждений, он не полюбился на высокие посты, которые предлагали ему буржуазные правительства Литвы и Польши. Его симпатии были на стороне трудящихся. Им он завещал любимое детище своей жизни — библиотеку, в которой были собраны тысячи книг и ценных рукописей. Им отдал свой дар оратора и борца «ВЕРНАСЦЬ І ДЭАЛАМ ЮНАЦТВА», 8 стр.).

НАШЫ КАРЭСПАНДЭНТЫ ПАВЕДАМЛЯЮЦЬ

ЗДАРАЕЦА такое: няшчасце раптоўна абрушваецца на чалавека, калі, здавалася б, нішто не прадвясчае бяды. Адзіная апора і падтрымка ў такі момант — людзі, сяброўскі калектыв.

Летам мінулага года ў доме Новікавых, што жывуць у калгасе імя Энгельса, на дошці ўзнік пажар. Сухі драўляны будынак згараў, гаспадары не паспелі выратаваць нічога з хатняга скарбу.

— Што рабіць будзем? — плакала жанчына.

Неўзабаве пад'ехаў старшыня калгаса Віктар Беразоўскі і заспакоіў пагарэльцаў:

— Не сумуйце, усё наладзіцца. Вы ж не адны. Калгас дапаможа.

Калгас хутка пабудаваў для пацярпелых дом. Новікавы нават не ведалі, колькі ён каштуе. Суседзі таксама дапамаглі, чым маглі.

Перад Кастрычніцкім святам у Новікавых былі адразу дзве ўрачыстасці: наваселле і провады сына Сяргея на службу ў армію.

— Глядзі, сыноч, — наказвала яму маці, — сумленна служы Радзіме. Яна ў нас лепшая ў свеце.

В. КЛЕШЧАНКА.

Лагойскі раён.

НЯДАЎНА духавому аркестру Бярозаўскага дома культуры — першаму сярод клубных аркестраў рэспублікі — рашэннем Міністэрства культуры БССР прысвоена высокае званне народнага.

...Пасля заканчэння Брэскага музычнага вучылішча Іван Зарэцкі вярнуўся ў родную Бярозу. Вырасшы пайсіці па слядах свайго першага настаўніка музыкі Уладзіміра Чабанава — стварыць у горадзе духавы аркестр.

Пачынаць давалася, як кажуць, з пустога месца: аркестр, што быў у горадзе раней, ужо некалькі год як распаўся.

Спачатку ў маладога кіраўніка не хапала арганізацыйнага вопыту. Доўга не складалася састаў аркестра. Аднак з цягам часу цяжкасці былі пераадолены. У аркестр прыйшлі энтузіясты, для якіх музыка стала прызваннем. Слесар завода жалезабетонных вырабаў Алег Сыч выдатна авалодаў трамбонам, сувязіст Дзмітрый Галякоў — трубой.

І вось нарэшце першы выхад на сцэну. Хваляваліся няма, але слухачы падбадзёрвалі артыстаў апладысманамі, і вечар увогуле прайшоў паспяхова.

Было гэта пяць год таму назад. А летась аркестр пад

кіраўніцтвам Івана Зарэцкага прыехаў паслухаць прадстаўнікі Міністэрства культуры БССР. Камісія спадабалася ігра аркестра і асабліва яго рэпертуар. Разам з такімі класічнымі творамі, як хор і марш з оперы Д. Вердзі «Аіда», «Музычны момант» Ф. Шуберта, выконваліся фантазіі на тэмы рускіх і беларускіх народных песень, «Галоп» беларускага кампазітара Ю. Семіянікі і шмат іншых п'ес. Ацэнка была выдатная.

Цяпер духавы аркестр добра вядомы ва ўсім раёне. Ён пастаянна ўдзельнік вечароў мастацкай самадзейнасці, іграе ў дні ўрачыстых провадаў моладзі ў Савецкую Армію, пры рэгістрацыі шлюбав, у час святочных дэманстрацый. Бярозаўскі духавы аркестр — дыпламант абласнога і рэспубліканскага конкурсаў-аглядаў мастацкай самадзейнасці.

Я. СЯЛЕНЯ.

ДОМ юрыста, рэстаран «Бярэзіна», 9-павярховыя жылыя дамы, спартыўны комплекс з плавальным басейнам, радзільны дом — хутка гэтыя будынкі ўпрыгожаць архітэктурны ансамбль Барысава. Тут вядзецца значнае прамысловае будаўніцтва: узводзяцца карпусы новага завода гідропампаў і ўзмацняльнікаў руля, аўтобусна-таксатарны парк, фабрыка па вытворчасці каўбасных вырабаў.

Больш як на 10 мільёнаў рублёў будаўнічых работ было выканана ў Барысаве толькі ў мінулым годзе.

П. БАРОДКА.

КОЖНЫ, хто пабывае ў вёсцы Кругоўка Добрушскага раёна, зверне ўвагу на прыгожыя двухпавярховыя цагляныя будынкі сярэдняй школы і сельскай бальніцы. А колькі іншых будынкаў узвзялі ў вёсцы калгасныя майстры! Сярод іх клуб, кантора калгаса, сельмаг, шматлікія гаспадарчыя памяшканні.

У калгасе шырока вядзецца будаўніцтва жылых дамоў. Гаспадарка дапамагае забудоўшчыкам матэрыяламі, выдзяляе спецыялістаў, аўтатранспарт. Не так даўно справілі наваселлі Іван Камароў, Мікалай Лук'янаў, Соф'я Валодзькіна і іншыя.

На бліжэйшыя гады ў калгасе запланавана будаўніцтва палаца культуры, ансамбля шматкватэрных жылых дамоў для калгаснікаў, дзіцячага сада, стадыёна, стالовай.

А. КУРЛОВІЧ.

ВЫБУХІ Ў РУБЕ

Гэты маляўнічы куток Віцебшчыны здаўна славіўся сваёй прыгажосцю. Высокі бераг Заходняй Дзвіны, стромкія беластольныя бярозкі ўздоўж гасцінцаў і палі з пералескамі зачароўвалі многіх. Гэтую мясціну ў свой час аблюбаваў вялікі рускі мастак І. Рэпін, які ў 1882 годзе набыў сабе тут маёнтак Здраўнева, куды штогод прыязджаў летам. Менавіта тут намалюваў ён сваю вядомую карціну «Асенні букет», што экспануецца ў Трэцякоўцы.

І вось сярод гэтага хараства, на беразе Дзвіны, геологі выявілі ў зямлі незлічоныя багаці — залежы даламіту. Цікавы гэты камень: калі яго раздрабіць — атрымаецца звычайная шчабёнка, што ідзе на будаўніцтва шасэйных і чыгуначных дарог, дадаецца ў бетон. А абпалыць даламіт, і ён ператворыцца ў вапну, неабходную будаўніцтву. Калі ж яго апрацаваць па іншай тэхналогіі, атрымаецца ўгнаенне — даламітавая мука, патрэбная для апрацоўвання кіслых глеб. А іх у Беларусі 65 працэнтаў. Вучоныя і практыкі даўно даказалі, што ва ўмовах нашай рэспублікі без вапнавання глеб нельга атрымаць высокіх ураджаяў. І зрабілі падлікі: адна тона даламітавай мукі дае 4 цэнтнеры прыбаўкі збожжавых.

Неўзабаве пасля вайны ў Рубе, паблізу Віцебска, пабудавалі завод, які даваў вапну і шчабёнку. Потым пачаў выпускаць

даламітавую муку, але ў невялікай колькасці. У мінулыя пяцігодкі пабудаваны і ўведзены ў строй новы завод. Разам са старым ён дае 1 100 тысяч тон мукі ў год. Штодзень ва ўсе куткі рэспублікі з Рубы накіроўваецца вапняковы матэрыял. Выпускае яго і Крычаўскі завод, магутнасць якога 450 тысяч тон вапняку ў год. Але гэтага мала. Таму даламітавую муку даводзіцца завозіць з Малдавіі. Яна абыходзіцца дорага.

У Рубе пачалася будаўніцтва трэцяга завода магутнасцю 550 тысяч тон, запраектаваны яшчэ адзін — на два мільёны тон у год. Ужо ўзведзены галоўны і дапаможны карпусы, манціруецца тэхналагічнае абсталяванне. Сёлета завод павінен уступіць у строй. Ён бу-

дзе прадпрыемствам высокай механізацыі і аўтаматызацыі.

Штодзень у Рубе гучаць выбухі. Мірныя выбухі. Гэта ўзрываюць камень. Магутныя шагаючыя экскаватары ўзнімаюць яго каўшамі з пятнаццаціметровай глыбіні, залітай дзвінскай вадою, і груззяць на машыны. З кар'ера даламіт накіроўваецца проста ў цэхі, дзе апрацоўваецца і ператвараецца ў цудоўнае рэчыва, якое дае жыццё збожжу, бульбе, ільну. Мільён сто тысяч тон яго вывозяць штогод з Рубы на палі рэспублікі. У першым годзе новай пяцігодкі гэтая лічба значна павялічыцца, а ў канцы яе амаль патройцца. У самыя бліжэйшыя гады Беларусь цалкам забяспечыць сябе вапняковымі матэрыяламі.

Л. ЗАЙЦАУ.

Мінскі завод «Прамсувязь» выпускае тэлеграфную, радыёфікацыйную, тэлефонную апаратуру дваццаці назваў. За апошнія гады на прадпрыемстве асвоена адзінаццаць відаў новых вырабаў. Сёлета завод выпускаць прамысловую партыю малагабарытнага факсімільнага апарата «Штрых», які зможа хутка і дакладна перадаць на любы адлегласці дакументацыю з неабходнымі чарчэжамі і малюнкамі, тэксты, што з абсалютнай дакладнасцю паўтараюць усе асаблівасці почыркі арыгінала. Наш здымак зроблены ў цэнтральнай заводскай лабараторыі. Вядучы канструктар па апарату «Штрых» Васіль КЛІМОВІЧ, інжынер Уладзімір АРТАМОНАУ праводзяць выпрабаванні новага апарата.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.



Слушаем передачи из Минска

Благодарим за интересные книги и газеты, которые вы нам присылаете. В зимнее время они помогают коротать длинные вечера. В нашей провинции нет никаких развлечений, кроме кино. Выезжать же в город, который от нас в девяти километрах, зимой в наши годы трудновато. Да и расписание автобусов плохо составлено. Последний автобус к нам из города уходит в восемь часов вечера, так что от посещения театров и кино в городе приходится отказываться. Автомобила у нас нет, живем так, как позволяют средства.

Вот мы вечерами и берёмся за чтение газет и книг. Особенно если есть «Голос Радзімы», его мы читаем в первую очередь. Когда удается поймать радиопередачу из Минска или Москвы, мы оставляем дела, чтобы прослушать всю программу.

В недалеком будущем жизнь нашего провинциального городка оживится кампанией по выборам в органы городской власти. Правда, у нас они ничего не изменят, руководящие посты в городе в течение многих лет занимают коммунисты и социалисты. Жители довольны ими и не собираются их менять.

Владимир и Станислава
ЛИХОТА.

Франция.

Здесь все изменилось

Сорок один год назад я оставил свое родное село Спорово, затерявшееся в болотах. Все эти годы я жил мечтой о Родине — очень хотелось побывать в тех местах, где родился, посмотреть, как живут люди. Моя мечта осуществилась. Я дважды приезжал в Советский Союз. Первый раз — в 1964 году и второй раз — в 1970 году.

Очень изменилась жизнь людей за эти 40 лет. Даже сама местность преобразилась до неузнаваемости. На месте трассы и болот построена одна из крупнейших электростанций Белоруссии — Березовская ГРЭС. В деревне высятся трехэтажное здание школы. При буржуазной Польше здесь было не больше трех десятков грамотных людей. Теперь все дети учатся бесплатно. Имеется своя интеллигенция — учителя, медицинские работники, агрономический персонал. В деревне строится дворец культуры, открыты магазины, столовая, бытовые мастерские и т. п. Люди живут по-городскому: имеют радио, телевизоры, мотоциклы, хорошо питаются и модно одеваются.

Когда я однажды заболел и мне пришлось обратиться за медицинской помощью, то был тронут вниманием, которым меня окружили. Лечение, конечно, было бесплатное.

Дорогие друзья — выходцы из Белоруссии! Посещайте свои родные места, чтобы вочию убедиться в том, что буржуазная пресса лжет, будто люди в СССР живут в нищете. Все изменения говорят о том, что Советское правительство много делает для народа, чего совсем нельзя сказать о правительствах буржуазных стран.

А. ЗИНЕВИЧ.
«Русский голос».

США.

Поездка дала ответы

24 июня 1970 года наша туристская группа, организованная Федерацией русских канадцев, отплыла теплоходом «Александр Пушкин» из Монреала. Через четырнадцать дней прибыли в Ленинград. Затем мы посетили Минск, Киев, Сочи, Волгоград и Москву. В Москве наша группа разделилась. Некоторые сразу улетели домой в Канаду, а те туристы, у кого были визы на посещение родных мест, поехали в свои села.

Я направился в родную деревню Гулевичи Гродненской области, откуда в 1927 году молодым парнем выехал в Канаду. Нас было три брата, а земли всего три десятины. Поэтому мне и пришлось искать своей доли за океаном. И лишь спустя сорок три года я приехал на Родину.

Мы знаем, как фашисты разорили и опустошили Белоруссию в годы второй мировой войны. Я не переставал удивляться тому, как быстро республика поднялась из пепла и руин и вновь расцвела. Сколько построено новых городов, фабрик, заводов! Многие виды продукции этих заводов идут на экспорт. Например, белорусские тракторы, грузовики, часы, металлорежущие станки можно встретить не только в развивающихся странах, но и в высокоразвитых капиталистических государствах, в том числе и у нас в Канаде.

Я пробыл в своей деревне шесть недель вдобавок к тридцати дням, проведенным с туристской группой. Сроку, достаточного для того, чтобы многое увидеть и осмыслить. Поездка дала мне ответы на многие вопросы. Не могу обойти молчанием, что наши деревенские люди счастливы иметь бесплатное медицинское обслуживание, что почти все советские юноши и девушки заканчивают средние школы или институты. Люди живут хорошо, имеют возможность культурно отдыхать и развлекаться, они уверены в своем будущем. Вот главные блага, которые дает им Родина.

Еще хочу отметить, что в Советском Союзе мы пользовались полной свободой. Сердца

советских людей открыты для всех, кто приезжает к ним с чистой совестью и добрыми намерениями.

Федор ДАЦКЕВИЧ.
«Вестник».

Канада.

We enjoy the paper

Thank you very much for your card of good wishes for the New Year, and for the package of books, slides and calendarcards that arrived at the same time. Also for the paper which continues to come regularly.

I look through each edition, in case there may be some news in English, and recently sent Mrs. Anne Jackson the copy which carried her letter. Earlier I gave to one of my friends the copy containing the article by Dr. Holland Roberts.

We decided to place your newspaper in the Russian Hall reading room where many Russian, Byelorussian and Ukrainian men and women are likely to enjoy it.

Thank you again for your interest in us.

Sincerely yours,

Nora RODD.

Canada.

Невясёлая канадская зіма

Чытаю кнігі, якія вы прыслалі, і газету «Голас Радзімы» і часта думаю: у вас няма тых трывог, якія непакояць чалавека ў капіталістычнай краіне. Вартасць савецкага рубля не знікаеца, падаткі не растуць, беспрацоўя няма. А ў нас усё інакш. Сёлетняя зіма для працоўных Канады вельмі невясёлая. Газеты наведваюць, што ў краіне налічваецца больш 500 тысяч беспрацоўных. Гэта шасць з паловай працэнтаў усёй рабочай сілы. Да таго ж



Куток гомельскага парка імя Луначарскага.

Ул. КЛІШЭВІЧ

Г У С І

Праляцелі гусі па-над
цёмным борам,
Смутак заранілі
ў сінія прасторы.

Праляцелі гусі па-над
чыстым полем,
Дзе ты, маё шчасце!
Дзе ты, мая доля!

Ой, вазьміце, гусі, з сабой
на хвіліну,
Бо я ў гэтым краі без пары
загіну.

Запытаў у іх я аб сабе
нясмела:
— Ці не разам з вамі шчасце
паляцела!

Не сказалі слова,
замаўчалі самі,
Гаманілі сумна сосны
з верасамі.

* * *

Быў і я маладым калісьці,
Толькі хутка прабеглі гады.
Сыпле вецер пажоўклае лісце
У асеннія лужы вады.

За акном цёмната і маркота,
Плача вецер у голлі бяроз.
Так і хочацца крыкнуць:
хто там
Песню суму з сабою прынёс!

Восень меддзю услала дарогу,
Адзначаючы хуткі прыход,
Таму сэрца маё трывогу
Спацькае на старасці год.

І прыходзіцца зморана плысці,
Не пытаючы болей, — куды!
Сыпле вецер пажоўклае лісце
У асеннія лужы вады.

* * *

Гады згубіў я маладыя,
Яны не вернуцца ніколі.
Здесь на чужым, далёкім полі
Гады згубіў я маладыя.

Хай мару я аб лепшай долі,
Хай сняцца дні мне залатыя,
Гады згубіў я маладыя
Яны не вернуцца ніколі.

ЗША.

колькасць беспрацоўных павялічваецца з кожным днём. У нас мяркуюць, што да вясны іх будзе 800 тысяч.

Растуць і падаткі. Скажу пра наш горад Таронта. Кожны домаўладальнік павінен сёння выплаціць значна большы падатак, чым летась. Праезд у гарадскім транспарце ў Беларусі зусім танны, амаль дармовы — чатыры капейкі за білет. А ў Таронта мы плацім адзін долар за чатыры талоны, прычым плата хутка павысіцца. І так усё. Ацяпленне, электрычнасць няспынна даражэюць. Зарплата ж не павышаецца, наадварот, фабрыканты яе замарожваюць. Так што становішча ў нас не радаснае.

Пагаршэнне матэрыяльнага становішча працоўных супраджаеца шалёнай антыкамуністычнай прапагандай. Разгорнеш, напрыклад, газету «Таронта стар», абавязкова знойдзеш некалькі антысавецкіх артыкулаў. Не відаць канца і той світапласці, якую ўзялі сіяністы ў сувязі з працэсам над злачынцамі ў Ленінградзе. Усё гэта разам узятае вельмі псуе чалавеку настрой.

З павагай да вас

Уладзімір ЧУХЛЕЙ.

Канада.

Сожаление, надежда

Получил от вас книги, за которые очень благодарен. Особенно взволновали меня снимки мемориального комплекса Хатынь. Обидно и больно, что от рук людоедов-гитлеровцев погибло столько людей.

В этом году собираемся снова приехать в Советский Союз. Жена часто вспоминает 1969 год и сожалеет, что мало времени провели в Минске и многое не успели посмотреть.

Материалы, которые публикуются в «Голос Радзімы», мне нравятся. Очень хотелось бы почитать что-нибудь про места, знакомые с детства. Я родился в деревне Коротчин Слонимского района, а рядом были — Зыбайлы, Яблонка, Споров, Здитов, Пески.

Иван КУЛИНИЧ.

США.

ПУШЧАНСКИ СУСАНІН

Ішоў кастрычнік 1942 года. Зямлю пакрыла белая прасціна снегу. Праз лес прабіралася група людзей. Наперадзе ў кажушку ішоў чалавек. Гэта быў жыхар з вёскі Пушча. За ім, выцягнуўшыся ў доўгі ланцуг, ішлі і ехалі конна ўзброеныя людзі. Да слыху старога калінікі даліталі абрыўкі чужой мовы.

Іосіф Філідовіч мімаволі сцішыў крокі. У галаве адна за адной мролілі трывожныя думкі...

Па гэтай зямлі ён ходзіў ужо шасцьдзесят сем гадоў і нікому не зрабіў благага. Жыў дружна і памяркоўна з людзьмі. З ранніх гадоў займаўся паляваннем. Вадаў, няма ў пушчы такой сцяжынкі, дзе б не прайшоў ён са сваёй неразлучнай сяброўкай — стрэльбай.

А сёння надарылася бяда. Раніцай у хату ўваліліся некалькі ўзброеных фашыстаў.

Яны сцягнулі старога з печы і загадалі апрацаваць.

Ворагі хацелі, каб паляўнічы паказаў ім дарогу ў амаль непраходных балотах да партызанскага шпітала і атрада імя Варашылава, які знаходзіўся ў Ліпчанскай пушчы. Філідовіч ведаў, што атрад размясціўся сярод балота на вялікім, зарослым векавым лесам востраве.

Іосіф Юр'евіч паволі апрацуваў і непрыкметна маргнуў сваім, каб падаваўся ў лес.

А праз некаторы час незвычайная працэсія рушыла ў напрамку да ляснага масіву. Паляўнічы адразу ўзяў кірунак у процілеглы бок.

...Лес рабіўся ўсё гусцейшым. Часам прыходзілася прадзірацца праз кусты і завалы. Праменні халоднага

сонца ледзь-ледзь прабіваліся скрозь шаты векавых дрэў.

Маўкліваць парушыў нямецкі афіцэр, які неадступна ішоў заду.

— Калі ты прывядзеш нас у лагер, атрымаеш узнагароду і захаваш жыццё.

Філідовіч крыва ўсміхнуўся. Ён нічога не хацеў і жадаў ворагам толькі смерці.

А вось і балота. У некаторых мясцінах немцы праваліліся па калені ў ледзяную вязкую жывку. А стары забіраўся ўсё далей і далей. Раптоўна цішыню ляснага абшару парушыла перадсмротна-жалобнае храпленне трох коней, якіх хутка загалытвала ненасытная багна. Карнікі зразумелі, што гэты ціхі беларус вядзе іх зусім не туды, куды трэба.

У марознай цішыні гулкім рэхам суха трэснулі стрэлы. Стары пахіснуўся і, смяротна паранены, упаў.

З вялікай цяжкасцю, губляючы людзей, коней, зброю, выбралася напалавіну парадзеляя група акупантаў з гэтага жудаснага месца. Спачатку яны ўварваліся ў хату Іосіфа Філідовіча, каб раскітацца з яго сям'ёй, але там нікога не было.

Цела старога знайшлі толькі 26 сакавіка 1943 года.

Піянеры, якія ў час летніх канікулаў ходзіць сцежкамі бацькоўскай славы, часта слухаюць расказы старэйшых пра подзвіг паляўнічага, які цаной свайго жыцця выратаваў партызан.

В. ПАЛІШЭВІЧ.

СЕКРЕТ ПРОГРЕССА

«ВАНГУАРДИЯ ЭСПАНЬОЛА», Барселона.

Государство и граждане в Советском Союзе преследуют общую цель: совершенствование советского общества. Они знают, что культура лежит в основе процветания и что проблему повышения материального уровня жизни, связанную с совершенствованием техники, следует решать, начиная с учебных заведений.

В Советском Союзе покончено с таким положением, когда образование было доступно лишь незначительному привилегированному меньшинству. Культура в этой стране стала достоянием масс. Нигде и никогда еще не было ничего подобного. Советское государство вкладывает в развитие культуры и образования внушительные средства.

Трудно представить себе, насколько глубока любовь советских людей к музыке, драматическому театру, опере. Никогда и ни в каком другом районе мира не приходилось мне сталкиваться со столь жадным стремлением к этим видам искусства, как здесь.

Большую читательскую аудиторию имеют здесь, в частности, произведения испанской литературы, тщательно и с любовью переведенные на русский язык. В 1963 году был издан, например, «Гусман из Альфараче». Матео Алеман, один из наших великих мастеров, преданный забвению у себя на родине, пользуется в Советском Союзе признанием, в котором ему отказало отечество.

Как рассказал в беседе со мной заведующий испанской секцией одного из крупнейших советских издательств, в 1971 году выйдет десятое издание «Дон Кихота» — одного из любимейших произведений в Советском Союзе. Недавно были выпущены в свет «Иллюзии доктора Фаустино», автобиографический роман, принадлежащий перу Хуана Валеры.

Неоднократно издавались здесь произведения Гарсиа Лорки, самого известного и любимого русскими испанского поэта. Вышли в свет также переведенные в 1960 году произведения Ларри, некоторые из «Национальных эпизодов» Переса Гальдоса, книги Камило Хосе Села, Ана Мария Матуте, Хуана Гойтисоло и Долорес Медю.

Президент Кеннеди немногим более чем за год до его убийства выступил с драматическим заявлением по поводу нехватки научных кадров в Соединенных Штатах. Поводом для этого послужило опубликование в США доклада на 900 страницах, посвященного положению в области образования в Советском Союзе и принадлежащего перу Николаса Деуитта из Гарвардского университета.

Деуитт подчеркивал, что Соединенные Штаты тратят на нужды просвещения 3,6 процента своего бюджета, а Советский Союз — 5 процентов. 75 процентов советских студентов получают дипломы о высшем техническом образовании, а в Америке — только 55 процентов. Более половины выпускников советских высших учебных заведений — женщины, уточняет Деуитт, давая тем самым понять, какие грандиоз-

ные возможности для изучения открыты перед народными массами в СССР. Учебники здесь более чем дешевы.

Научные знания широко пропагандируются в печати, по радио и телевидению. Науке отводится главенствующее место в системе среднего образования. Начиная с 7 по 10 класс, 42 процента учебных часов посвящены математике и научным дисциплинам вообще.

В СССР чистая наука тесно связана с практическими проблемами. На Западе науку и технику держат в отрыве друг от друга. Если наука в принципе относится к миру университетов, то техника, напротив, принадлежит промышленности.

С моей точки зрения, эта связь, точно так же как сотрудничество промышленности с техникой и наукой, является одним из решающих факторов, обусловивших колоссальные успехи Советского Союза в его поступательном движении.

Советский Союз располагает исключительными кадрами и уникальным материалом для атомных исследований. Здесь находится самый большой в мире ускоритель. Проблемы управляемых термоядерных реакций «атакуют» сразу с нескольких различных сторон.

Успехи, достигнутые в лаборатории, немедленно внедряются в производство. Производство столь же зависит от научной лабораторной деятельности, сколь и сами лаборатории зависят от университетов. Именно этим объясняются колоссальные государственные ассигнования на нужды системы просвещения, замечательные возможности, созданные для учебы, и удивительно бережное отношение к тем, кто учится.

Не последним из стимулов, заставляющих людей работать не за страх, а за совесть, является абсолютная уверенность в том, что все научные открытия, технические усовершенствования идут на благо всему обществу.

Тристан ЛА РОСА.

ЯК ГРОМ З ЯСНАГА НЕБА

Прыходзілася вам, чытач, быць калі-небудзь сведкай таго, калі грымне гром з яснага неба! Дзіўнае відовішча! Неба такое блакітнае, воблачкі маленькія, кучаравыя і раптам... як шаракі! Адкуль што бярэцца? Аж страшна, далібог...

Не ведаю, якое ў той дзень было неба над Вашынгтонам, аднак вядома з абсалютнай дакладнасцю, што гром грымнуў у абедзвюх палатах амерыканскага кангрэса, рэха пакацілася па ўсёму свету, а дрыжыкі прабіраюць сяго-таго аж у Мюнхене.

Што за гром!

У ролі грамавержцаў выступілі сенатар Кліфард Кейз і член палаты прадстаўнікоў Огдэн Рэйд. Кожны ўнёс у сваёй палате па законапраекту. Сэнс іх наступны.

Сярод мноства міфічных свабод «вольнага свету» ў заходнямецкім горадзе Мюнхене ёсць дзве рэальныя «свабоды» — радыёстанцыя «Свабода» і «Свабодная Еўропа». Абедзве яны заяўляюць, што жывуць на добраахвотных ахвяраванні багатай публікі і грамадскіх фон-

даў. Гэта на словах. А на самай справе іх корміць Цэнтральнае разведвальнае ўпраўленне ЗША, аб чым вядома з таго часу, калі ілжывыя «свабоды» нарадзіліся ў штаб-кватэры ЦРУ — Лэнглі і, пераплывшы акіян, уладкаваліся ў мюнхенскай бярлозе.

Вядома то вядома, але не з Белага дома. А цяпер сенатар Кліфард Кейз узяў ды і сказаў у кангрэсе: «Асноўную частку бюджэтаў радыёстанцыяй «Свабодная Еўропа» і «Свабода», або больш за 30 мільёнаў долараў (дакладней 33 977 336 долараў 00 цэнтаў у 1970 годзе), складаюць прамыя субсідыі Цэнтральнага разведвальнага ўпраўлення... За апошнія 20 год на іх былі выдаткаваны сотні мільёнаў долараў з урадавых сродкаў». Тое самае гаварыў і Огдэн Рэйд. Абодва яны рашуча запатрабавалі: хопіць гуляць у неіснуючыя сакрэты, трэба, каб радыёстанцыя фінансавалася не ЦРУ, а проста ўрадам, вядома, пасля зацвярджэння неабходных сум у кангрэсе. А то яны там у Мюнхене балбочуць многа, з балбатні толку мала, а

мільёны долараў вылятаюць у трубу.

Вось такі гром. Афіцыйна прызнана: абедзве «свабоды» — радыёстанцыі шпіёнскія. Абедзве — адзінаўтробныя блізняты ЦРУ, якое пакрыла сябе ганьбай ва ўсім свеце.

А страх! Страх у Мюнхене. Як цяпер Даманец, Загорны і ўсе астатнія радыёпіраты будуць прыкідвацца нашымі сябрамі, добразычліцамі! Як стануць яны дамагацца «ўдасканалення» сацыялізма! Як ім рабіць выгляд, быццам яны ночаў не спяць, а ўсё думаюць і клопоцяцца аб дабрабыце «паняволеных камуністамі» народаў! Ніхто ім не верыць, а зараз тым больш не паверыць. Кожны скажа: «А, гэта тыя! З ЦРУ! З таго самага ЦРУ, што Паўэрс у паліт паслала! З таго, што награзла ў балоцістым заліве Свіней на Кубе! Ну вас...»

Зусім натуральна радыёпіратаў агарнуў страх. Іх шпіёнскае паходжанне пацверджана афіцыйна. Сур'ёзнымі і адказнымі дзяржаўнымі заканадаўцамі. З высокіх трыбун кангрэса.

Ул. БЯГУН.

ПАКУЛЬ БАЦЬКІ НА РАБОЦЕ

Калі ў Мінск прыязджае чарговая група турыстаў з ЗША ці Канады і землякоў знаёмяць з праграмай, найбольшае задавальненне чамусьці выклікае ў іх блізкая сустрэча з рознымі дзіцячымі ўстановамі — школай, піянерскім лагерам, дзіцячым садам ці яслямі. Рэдакцыя часта атрымлівае пісьмы ад суайчыннікаў, у якіх яны просяць расказаць аб тым, дзе знаходзяцца дзеці, пакуль бацькі на рабоце, як выхоўваюцца самыя маленькія беларускія грамадзяне. Сёння мы змяшчаем некалькі фотаздымкаў Г. АНДРОНАВА з мінскага дзіцячага сада № 111 і невялікі расказ аб ім.

Кожную раніцу а сёмай гадзіне мамы і таты прыводзяць сюды дзяцей. Мамы і таты — гэта рабочыя, тэхнікі, лабаранты, інжынеры, канструктары аднаго з мінскіх заводаў. Цэлы дзень яны будуць спакойна працаваць, не турбуючыся за сваіх Марынак і Ванюшак, якіх аддалі ў надзейныя рукі.

У садзіку строгі рэжым. І, здаецца, няма сілы, здольнай парушыць яго, бо рэжым — аснова выхавання, аснова правільнага і здаровага развіцця дзіцяці. «Рабочы дзень» у маленькіх выхаванцаў пачынаецца з зарадкі. Зімой яна праводзіцца ў вялікай спартыўнай зале, летам — на свежым паветры, пад раскідзістымі яблынямі.

Вакол прыгожага двухпавярховага будынка дзіцячага сада высаджана больш пяцідзесяці фруктовых дрэў, мноства кветак, кустоў. Духмяныя чырванабокія яблыкі і смачныя кампоты з пладоў уласнага саду заўсёды ёсць у абедзеным меню. Ранняя вясной у дзіцячы рацыён уваходзяць першыя чарэшныя і клубнікі, зімой — апельсіны, мандарыны, бананы і, вядома, яблыкі.

Пасля зарадкі і сьнедання ў малышоў і ў тых, хто ўжо праз год пойдзе ў школу, пачынаюцца самыя адказныя хвіліны — ідуць заняткі. У малодшых групах яны працягваюцца 15—20 хвілін, у старэйшых — 30—35.

З мінулага года дзяцей да школы пачалі рыхтаваць па новай праграме, таму што першаахлавацкія дзеці таксама займаюцца па новай, больш складанай і шырокай праграме. Развіццё роднай мовы, першыя ўяўленні аб матэматыцы, маляванне, канструяванне, лепка, фізкультура, музычныя заняткі — будучыя вучні павінны многае ведаць, умець чытаць і лічыць.

Ну, а здароўе дзяцей? Яно на першым месцы. У садзіку амаль не бывае інфекцыйных захворванняў, вельмі рэдкія прастудныя. Пакуль стаіць цёплае надвор'е, малышоў пачынаюць прызвычайваць да водных працэдур: абліванне ног, а летам і поўнаасцю ўсяго цела. Вынікі добрыя. З красавіка выхаванцы дзіцячага сада пачнуць хадзіць у басейн, які знаходзіцца зусім побач. Кожны дзень чатыры гадзіны дзеці праводзяць на свежым паветры. А летам два разы ў тыдзень на спецыяльным аўтобусе выязджаюць у лес.

Спецыяльныя ўрокі разві-

ваюць у малышоў добрую асанку, пачуццё рытму, слых. У садзе не было ніводнага выпадку захворвання дзіцяці такой цяжкай хваробай, як скаліёз. Заняткі рытмікай адыгралі ў гэтым не апошнюю ролю.

Харчаванне ў дзяцей трохразовае — сьнеданне, абед, поўднік. Яно вельмі разнастайнае, смачнае, спакойнае. Пакоі, дзе рэбяты гуляюць, ядуць спяць, — прасторныя, светлыя, чыстыя. У іх многа самых розных цацак, алоўкаў, фарбаў, гульняў.

Дзецям добра ў садзіку, а бацькам зручна. Каштуе ім гэта 12 рублёў у месяц. Такая сума складае зусім невялікі адлічэнні з сямейнага бюджэту.

Д. ЧАРКАСАВА.

НА ЗДЫМКАХ: 1. Я люблю маляваць. 2. Смачнае сьнеданне. 3. Урок рытмікі.



РЭСПУБЛІКА НА ЗНЕСІМ РЫНКУ

Прадпрыемствы Беларусі атрымалі запрашэнне ўдзельнічаць у 18 міжнародных кірмашах і выстаўках. Гэта характарызуе папулярнасць вырабаў прамысловасці рэспублікі. У бягучым годзе больш як 300 прадпрыемстваў будуць выпускаць прадукцыю для 82 дзяржаў. Трактары мінскага завода купляюць 50 краін пяці кантынентаў. За апошнія дзесяць гадоў амаль у тры разы ўзрос экспарт мінскіх аўтамабіляў. Аўтасамазвалы купляюць фірмы 20 краін. Замежныя пакупнікі праяўляюць зацікаўленасць у набыцці падшыпнікаў, гадзіннікаў, мужчынскіх і дзіцячых веласіпедаў, электронных лічыльных машын. Важнымі прадметамі беларускага экспарту працягваюць заставацца нафта і нафтапрадукты, калійныя ўгнаенні, вырабы са шкла.



Шырокі і разнастайны рэпертуар народнага ансамбля танца палаца культуры Магілёўскага завода штучнага валакна. Ён лаўрэат Усесаюзнага фестывалю ў Маскве, прысвечанага 50-годдзю Савецкай улады, лаўрэат многіх іншых фестывалюў і дэкад у рэспубліцы. Зараз самадзейныя артысты рыхтуюць вялікую харэаграфічную сюіту «Голас зямлі». **НА ЗДЫМКУ:** удзельнікі ансамбля інжынер Барыс ДРАКІН, механік Міхаіл СЕЛЯДЦОУ, лабаранткі Зоя ЧАРНЕНКА, Аляксандра ФРАЛОВА і Клара ЗЛАЦІНА.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

АЎТАРСКІЯ КАНЦЭРТЫ

Аўтарскія канцэрты беларускіх кампазітараў заўсёды прывабліваюць аматараў музыкі. Два такія канцэрты адбыліся нядаўна ў зале Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі.

З вялікім поспехам прайшоў музычны вечар, прысвечаны 60-годдзю заслужанага дзеяча мастацтваў рэспублікі Пятра Падкавырава. Дзяржаўны сімфанічны аркестр БССР пад кіраваннем Юрыя Яфімава выканаў Друую сімфонію юбіля-

ра. Прагучалі таксама яго скрыпачны і фартэп'яны канцэрты, у якіх саліравалі Раман Нодэль (скрыпка) і Віктар Нядзелька (фартэп'яна).

З новай операй на аднайменны творы Аляксандра Блока «Балаганчык» пазнаёміліся сталічныя аматары музыкі на аўтарскім канцэрте кампазітара, арганіста, піяніста і дырыжора Алега Янчанкі. Створаная ў канцы 1970 года, опера «Балаганчык» напісана для

васьмі салістаў, двух артыстаў балета, двух панталімістаў, чытальніка (ад аўтара) і камернага аркестра. Музыка оперы, усаляўляючая перамогу светлых пачуццяў чалавека над злом і цемрай, была цёпла прынята гледачамі.

Акрамя новай оперы, на вечары выконваліся творы, напісаныя А. Янчанкам у апошнія гады: Канцэрт для віяланчэлі і духавога квінтэта і Канцэрт № 2 для аргана з аркестрам і трыо. Сам кампазітар выконваў на вечары партыі аргана і раяля. Ул. ЯФРЭМАЎ.

МУЖНЫ І ПАЭТЫЧНЫ ДАР

Мастацтва было справай усяго яго жыцця. Гэта адчуванне не пакідае, калі пераходзіш ад карціны да карціны, углядаешся ў малюнк і акварэлі, створаныя Міхаілам Блішчам, мастаком, які пакінуў глыбокі след у беларускім мастацтве.

Манументальны роспіс, эскізы тэатральных дэкарацый, тэматычныя карціны, пейзаж — ва ўсіх гэтых жанрах працаваў рознабаковы майстар. Але найбольш поўна талент Міхаіла Андрэвіча раскрыўся ў галіне тэатральна-дэкаратыўнага жыванісу. Тут ён быў сапраўдным чараўніком.

Цяпер, на выстаўцы твораў Блішча, адкрытай у залах Саюза мастакоў БССР, мы маем

магчымасць прасачыць творчы шлях майстра.

Выключны талент жыванісца, высокая культура дэкаратара раскрываюцца і ў эскізах дэкарацый да оперы «Марынка» Р. Пукста, балета «Салавей» М. Крошнера, касцюмах да балета А. Марозава «Доктар Айбаліт».

Перад намі праходзяць «Восень», «Гурзуф», «Квітнеючыя яблыні», «Прыбой», «Рыга», «Капры Салігорска», «Мінская ЦЭЦ-3» — невялікія палотны, адзначаныя глыбокай думкай. Многія з твораў Міхаіла Блішча ўвайшлі ў залаты фонд беларускага жыванісу. Значныя і яго гістарычныя палотны — «Тэатр «Батлейка», эскізы карці-

ны «Слуцкія ткачы» (сама карціна знаходзіцца ў Слуцкім краязнаўчым музеі).

Міхаіл Андрэвіч быў адданы мастацтву ўсёй сваёй істотай. Яму не было яшчэ і пяцідзясяці, калі ў 1966 годзе з'явіліся серыі яго апошніх работ, выкананых фламастарам і тушышчу. — «Бальніца», «Развітанне з радзімай і сям'ёй». Нягледзячы на драматызм, які пранізваў лісты гэтых серыяў, выкананых з вялікім майстэрствам, адчуваеш у іх мужнюю волю аўтара. Яны гучаць гімнам іх творцу, гімнам чалавеку высокага інтэлекту і дуішчай прыгожасці.

Б. РАМАДЗІН.

ваць аўтараў. І гэта лагічна, заканамерна.

І ўсё ж, калі браць зборнік у цэлым, яго аснову вызначае тэматыка сённяшняга дня. Пра што б ні пісалі аўтары, якія б ні ўздымалі «пласты» жыцця, іх маладыя галасы гучаць пчыра і натхнёна, у іх адчуваецца нястрымны пошук, вечнае незадавальненне тым, што зроблена. Вельмі хораша пра гэта сказаў самы малады з шасці паэтаў — Леанід Якубовіч, які трагічна загінуў у свае дваццаць два гады:

Я то спрашчаю, то ўскладняю,
А ўсё не тое, ўсё не так.
І пошук зноў мяне вяртае
На той наезджаны бальшак.
Вяртанне гэтае ў пачатак
Пачаткам новым стане
зноў,
І стану даўнія пячаткі
Зрываць з правераных асноў.
Прайду праз мноства
паўтарэнняў,
Спазнаю сутнасць многіх
страт,
Каб потым выспеліць
рашэнне
І — не вярнуцца ўжо назад.

Філасофская думка, шчодрасць пачуцця, афарыстычнасць — гэтыя рысы характэрныя амаль для ўсіх вершаў Леаніда Якубовіча, змешчаных у зборніку.

Шэсць аўтараў — шэсць розных паэтычных галасоў. Не ўсё ў іх пакуль што роўнае, бездакорнае. Сапраўднае майстэрства прыходзіць з гадамі, з глыбокім веданнем жыцця, з карпатлівай паўсядзённай працай над сабою. У здольнасцях жа аўтараў сумнявацца не даводзіцца. Гарачая любоў да Радзімы, да чалавека працы, глыбокі аптымізм вызначаюць творчасць паэтаў. Гэты аптымізм быццам падсумаваў П. Сушко і сказаў ад імя сваіх равеснікаў:

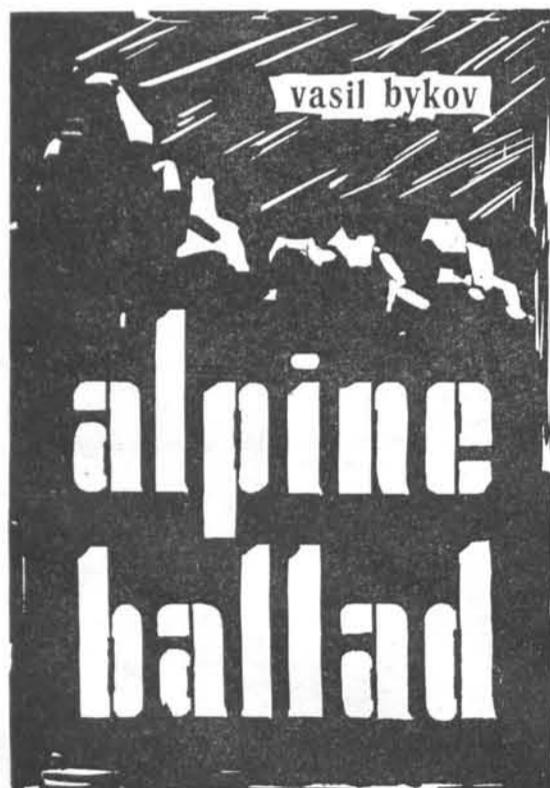
Быць заўсёды
шчаслівым можна
І не ведаць
настрою кіслага,
— Варта толькі
напэвы пожняў
І жытнёвых палеткаў
выслухаць.
Міхась ПАРАХНЕВІЧ,
пісьменнік.

Памяць, памяць —
вулкан гарачы,
У глыбінях бушуе лава,
Віцебск,
Орша,
Обаль,
Ушачы —
Гарады партызанскай
славы.

Для Сяргея Законнікава гэты «вулкан гарачы» — абеліскі на брацкіх магілах, расказы старэйшых аб вайне, сцены Брэсцкай крэпасці, «дзе кожнай цагліне ханіла свінца». Ад імя свайго пакалення паэт звяртаецца да загінуўшых воінаў:

Прабачце мне, хлопцы,
што ў час наваліны,
У самы суровы,
трывожны той час,
Калі палыхалі агнямі
байніцы,
Я ў форме вайскавой
не быў сярод вас.

Тэма вайны ў той ці іншай ступені не магла не хваля-



(For the beginning see issues Nos. 37—51 for 1970 and Nos. 1—6).

EPILOGUE

To Ivan's relatives, to the people who knew him, the village of Tereshki by the Two Blue Lakes in Byelorussia—Greetings!

Giulia Novelli is writing to you from Rome and asks you not to be surprised that an unknown Italian lady knows your fellow-countryman, knows the village of Tereshki beside the Two Blue Lakes in Byelorussia and is able today, after so many years of searching, to send you this letter.

You have not, of course, forgotten that terrible time in the world, humanity's black night, when thousands of people were dying with despair in their hearts. Some people left this life blessing death as a deliverance from the torments fascism still had in store for them, and this gave them strength to meet the end with dignity and not sin before their own conscience. Others, in a heroic duel, forced death itself to its knees and provided mankind with a lofty example of courage; and these people died, amazing even their enemies who when they won found no satisfaction in their victory, so doubtful was that victory.

Such a man was your fellow-countryman, Ivan Tereshka, with whom the will of Providence brought me together on the hard road of victorious struggle and tremendous loss. I had the good fortune to share with Ivan the last three days of his life — days as long as centuries, days of flight, love and unbelievable happiness. It was not God's will that I should share death with Ivan — fate or an ordinary snow-drift that had not thawed out on the mountain-side saved me from being killed in a ravine, although it was a death I would have preferred to the crematorium. Then some good people picked me up, warmed me and saved my life. All that, of course, happened later, but at that very first moment when I opened my eyes and realised that I was alive, Ivan was already dead — high up among the clouds the baying of the dogs died down and there was nothing but the echo of his two shots that thundered down the ravine, echoing further and further away.

Gradually I returned to life. At first it seemed to have no meaning for me without him, and my long months of loneliness were filled only by those sad and happy days I lived together with him. I could

describe him to you, tell you what sort of man Ivan was, but I am sure you know him better than I do. I only want to tell you that all my subsequent life has been closely bound up with him — my modest work in the Peace Committee and the publication of a trade union newspaper and bringing up his son Giovanni who is now eighteen and intends to become a journalist. (Incidentally, he translated my letter into Russian because I do not know your language as well as my son although I have studied it.) Another thing—I have a map of Byelorussia hanging in my room, a map of the country Ivan loved so well. It is a pity I have no photo of Ivan. Any sort of photo, as a child, as a young man, or, still better, as a soldier.

Sometimes when I recall Ivan I shudder at the thought that I might never have met him, that I might have been in another camp and not seen his fight against the *Kommandoführer*, and that I might not have escaped with him after the terrible explosion; I might have gone through life somewhere apart from him and never have been close to him. But that did not happen and now I give thanks to Providence, thanks for all the trials that fell to my lot, thanks for the chance that brought us together.

That is all. *Finita*.
With gratitude to all—to those who bore, brought up and knew this man, truly worthy of admiration for his courage. Never forget the son of your great country — we shall never forget him.

Thanks, thanks for everything,
Yours sincerely,
Giulia Novelli of Rome

1963.

DEAR READERS,

We would be glad to have your opinion of this book, its translation and any suggestions you may have for future publications.

Please send your comments to the address of Minsk, Leninski ave, 44, «Golas Radzimi».



Творчая біяграфія кожнага пісьменніка будзе далёка не поўная, калі яе пачынаць датай напісання або апублікавання першага твора. Тым больш, калі гутарка ідзе аб творчасці такога самабытнага, таленавітага пісьменніка, як Іван Мележ.

Палессе — родны край Івана Мележа. Тут ён нарадзіўся, рос. Прачытаем, дакладней, перачытаем яго раманы «Людзі на балоце» і «Подых навалніцы». Так апісваць палескую прыроду і быт палескай вёскі, з такой задуманасцю раскаваць аб лёсе палешукоў, з такой любоўю абмалёўваць іх вобразы можа той, хто кроўна звязаны з гэтымі людзьмі, хто з дзяцінства бачыў дрымучыя лясы, купістыя палі ля балот.

У раманах вёска называецца Курані. У дзяцінстве пісьменніка яе звалі Глінішчамі. У рамане — Васіль, Ганна, Міканор, Хоня, Глушак. У жыцці гэта былі... Ды ці важна, якія імёны на-

сілі тыя, хто былі прататыпамі палескай хронікі.

Быў дэмабілізаваны з Чырвонай Арміі камсамалец Міканор, які вечарамі вучыў моладзь спяваць новыя песні, гаварыў аб будучым жыцці. Сярод яго слухачоў знаходзіўся і будучы пісьменнік — басаногі хлопчык. Увесь дзень бегаў ён за шкадлівымі свіннямі або цялятамі, а цяпер, расквіўшы ад здзіўлення рот, слухаў расказы камсамольца. Слухаў і марыў... Не, не стаць пісьменнікам марыў — аб існаванні такой прафесіі, напэўна, нават і не ведаў. Мары яго былі куды прасцейшыя: вось наступіць час, калі і яго бацьку прырэжучу кавалак добрага зямлі, і заживуць яны па-людску...

Быў і сквапны кулак Глушак. Ён таксама прыходзіў слухаць расказы Міканора. Але слухаў па-свойму, стараючыся ўгадаць паміж слоў прыкметы нядоўгавечнасці Савецкай улады. Напэўна, і з Глушкам суст-

ракаўся хлопчык у дамаканай світцы. Напэўна здаралася, заходзіла каціца на кулацкіх пасевы. І, зразумела, не шкадаваў Глушак пастушка...

Усё гэта няцяжка ўявіць, чытаючы «Палескую хроніку» Івана Мележа. Пісьменнік не проста раскавае, ён паказвае вясковае жыццё да найдрабнейшых дэталей, прымушае чытача на ўсё глядзець вачыма сваіх герояў, па-сялянску разважна адзеньваць падзеі. Ён вельмі любіць сваіх герояў, таму і не спяшаецца хваліць або асуджаць іх, дзяліць на «добра» і «дрэнна».

Але ж да з'яўлення ў друку рамана «Людзі на балоце» былі дзесяткі апавяданняў, аповеці «Гарачы жнівень», «Дом пад сонцам», «Зямля, якую любіш», п'есы «Пакуль вы маладыя», «Дні нашага нараджэння». Чытаць лёгка пазнаваў у аўтары чалавека з Палесся, франтавіка.

Не ўсе раннія творы Івана

Мележа ўвайшлі ў залаты фонд беларускай літаратуры. І гэта зразумела. Як і ўсякі малады пісьменнік, ён спяшаўся падзяліцца з чытачом сваімі ўражаннямі.

Ад твора да твора ўдасканалывалася майстэрства пісьменніка. Пасталеўшай рукой майстра напісана шырокае палатно аб мужнасці савецкіх людзей у гады Вялікай Айчыннай вайны — раман «Мінскі напрамак».

І ўсё ж творчая біяграфія пісьменніка пачыналася не з першай яго кнігі — «У завіруху». Пачыналася яна значна раней, незе ў канцы дваццатых гадоў, калі сялянскі хлопчык у вёсцы Глінішчы (Курані) падсвядома збіраў, а дакладней — убіраў у сэрца матэрыял для раманаў «Людзі на балоце» і «Подых навалніцы».

У дзень пяцідзесяцігоддзя пісьменніка ад душы хочацца пажадаць яму: няхай працягнеца «Палеская хроніка»! Мільёны чытачоў чакаюць новага расказу аб выдатнай біяграфіі народа-працаўніка, народа-змагара.

Хведар ЖЫЧКА.

ШКАДА было кожнай хвіліны, што марна прапала, але ўсё, нібы знарок, ішло насуперак.

Спачатку доўга не ўдавалася знайсці цягнік, каб пад'ехаць паўсотні кіламетраў. Эшалоны, якія праходзілі і якія стаялі тут, — або ішлі ў другі бок, або няхутка павінны былі адпраўляцца. Калі Васіль даведаўся, што на станцыю прыбыў новы састаў, які вось-вось пойдзе ў яго напрамку, ён адчуў сябе на сёмым небе.

Цягнік плёўся вельмі марудна. Ноч была страшэнна золькая, і пранізлівы вецер, што рваўся праз тамбур, дзе ён стаяў, прашываў наскрозь. Каб не адубець, даводзілася час ад часу саскокваць з падножкі і трусіць навіперадкі з вагонам. Але хлопец не звяжаў на гэтыя нягоды, адчуваў сябе нават шчаслівым: як-нікак усё-ткі едзе, набліжаецца!

На станцыях і раз'ездах было горш: цягнік рабіў доўгія супынікі. Машыніст, здавалася, не мінаў ні аднаго самага занядаванага раз'езда без таго, каб не пастаяць колькі хвілін. Пры гэтых супынках у Васіля кожны раз падымалася жаданне кінуць састаў і ісці аднаму, пешкі.

На нейкай станцыі састаў спыніўся на доўга, паравоз адчапілі, чыгуначнік сказаў сержанту, што далей цягнік пойдзе праз тры гадзіны.

Васіль хутка абабег станцыю, цёмную, пустую, але навокал нічога не было, ні аднаго цягніка! Толькі ў тупіку бесклапотна сіпеў нейкі паравозік. Адчуваючы, што ўсё гіне, хлопец заспяшаўся туды.

Паравозік быў, відаць, рабочы. У поясе святла, якое падала з будкі, стары чалавек у кароценькай ватуўцы і валёнках і худы падлетак грузілі дровы. Хлопчык, які працаваў у расшпіленай сарочцы, смыкнуўшы носам, паважна адказаў, што праз паўгадзіны паравоз пойдзе да таго гарадка, які патрэбен Васілю.

— Ну, калі так, то прымайце ў памочнікі! — весела сказаў Васіль. — Згодны?..

Хутка дровы пагрузілі, і паравозік выбраўся на пудь.

— Куды гэта ты, хлопец, так спяшаешся? — запытаў машыніст.

— У водпуск...

— А, вунь яно што! Хочацца хутэй убацьчыцца?.. Але ты спакойней! Нікуды ён, водпуск гэты, не ўцячэ.

Хлопец выцер пот з твару.

— Хто ведае. У мяне такі водпуск, што можа і ўцячы...

Стары, бачачы нецярплівасць чалавека, не шкадаваў пары.

Хвілін праз сорак паравозік спыніўся на станцыі, непадалёк ад якой у разбаўленай ранішняй сінечы мігаецца Друнуецца ў скарчэнні.

лі агеньчыкі гарадка. Забыўшы ў спеху развітацца, Васіль саскочыў на зямлю, азірнуўся — вакол не было ні адной постаці. Па бязлюдным пероне неспакойны вецер гнаў сухое лісце.

Адразу, як толькі Васіль ступіў на гэты перон, яго агарнула радаснае ўзрушэнне.

Ліда, яго любімая Ліда, якую ён марыў пабачыць усе гэтыя гады, па якой столькі сумаваў, цяпер недалёка. Там, сярод тых агеньчыкаў у сінечы, адзін агеньчык пазірае з яе акна. Каторы?..

Да гарада вяло шасэ, абсаджанае старымі разгалістымі асінамі. Васіль то ішоў, то пачынаў бегчы, — у сэрцы шчымлівым халадком варушыўся непакой: «Ці дома яна? А што калі яе няма до-

Выцершы слёзы, маці запыталася, ці ўсе яго родныя засталася жывыя пасля акупацыі.

— Ад бацькі няма нічога... А матка — жывая... і Верка, і Алёна... сястрычкі... — Ён нецярпліва азірнуўся.

— А дзе Ліда?

— Ліда спіць. Учора прыйшла, працаўніца, толькі ў дзве гадзіны ночы... Але што ж мы сталі?

Яны ўвайшлі ў хату.

Васіль наблізіўся да дзвярэй у Лідзін пакой. Ён вельмі хваляваўся — некалькі хвілін не мог крануцца, стаяў, каб перавесці дыханне. Потым паправіў шапку і пастукаў.

— Хто там?

— Час падымацца, соня, — сказаў ён, не пазнаючы свайго голасу. — Госці да цябе...

ТАКІ КАРОТКІ ВОДПУСК

АПАВЯДАННЕ

ма? Раптам паехала куды?»

«Трэба было б папярэдыць аб прыездзе, — думаў Васіль. — Але як, калі да сённяшняй ночы я сам не ведаў, што ўдасца такое...»

Ужо добра ўднела, калі ён падыходзіў да моста, за якім пачынаўся гарадок. Вось той гарадок, які на фронт пасылаў яму столькі лістоў, напісаных рукой Ліды. Да вайны хлопец і не ведаў, што недзе на Волзе існуе такі гарадок, а потым, калі ад Ліды з эвакуацыі прыйшлі першыя лісты, гэты гарадок зрабіўся самым любым кутком на зямлі. Сотні разоў Васіль пісаў на канвертах імя гэтага гарадка. Нарэшце выпала і пабачыць...

Калі ён знайшоў вуліцу Чкалава, Лідзіну вуліцу, то яшчэ здалёк убачыў нямоцны згалелы клён і драўляны дамок з парканам. «Яна ў тым доме, — здагадаўся хлопец. — Яна пісала, што на іх двары стаіць клён».

Ён пайшоў цішэй.

Упершыню за ўсю дарогу яму захацелася не спяшацца, прыпыніцца, пачакаць.

Колькі яны не бачыліся!.. Якая кароткая была ростань той ночы ў Мінску, у страшотным бляску пажараў!

Калі ён адчыніў фортку, маці Ліды селка дровы. Яна доўга, пільна ўглядвалася, не пазнаючы, потым здзіўлена і радасна ўскрыкнула:

— Васілька?!

Мар'я Пятроўна выпусціла з рук сякеру, падышла да яго, пшчотна абняла.

— А мае, Васіль, два... — неспадзявана сумна сказала яна. — Мае...

Яна не скончыла, — апусціўшы галаву, ціха заплакала: Васіль ведаў, што ў яе на фронце загінулі два сыны.

— Ой! — ускрыкнула Ліда і сціхла.

Яны абое стаялі разгубленыя, не ведаючы, як павітацца, Васіль яшчэ ў дарозе думаў, як моцна сцісне яе ў абдымках, пацалуе, яна таксама, напэўна, рада была б, каб ён абняў. Але яны так доўга не бачыліся, так адвыклі ад пшчот, так хваляваліся абое, што разгубіліся, — асцярожна паціснулі адно аднаму рукі...

— Як гэта ты?.. Так нечакана.

— Ты не чакала? — спытаўся ён з жартаўлівай крыўдай, каб схаваць няёмкасць.

— Не, не чакала, — адказала яна ў тон.

— Значыць... я дарэмна спяшаўся?

— Выходзіць, дарэмна...

Яна паглядзела з ледзь прыкметнай усмешкай, і ў чыстых, як вада ў лясных азёрах, яе вачах, што здаваліся цёмнымі ад густых веек, успыхнулі знаёмыя гарэзныя агеньчыкі.

Гаворка пайшла весела і лёгка. Васіль жартаўліва апавядаў пра свае прыгоды ў дарозе, Ліда смяялася. Так, жартамі, яны гаварылі яшчэ доўга, пакуль ад разгубленасці, што зрабіла доўгачаканая сустрэча, не засталася і следу.

Тады ён раптам пачаў адчуваць нездавальненне. «Гэта не тое, што павінна, — падумаў ён. — Трэба сказаць нешта значнае, вялікае і пачуць шчыры адказ, трэба, каб кожнае слова было асаблівае. Бо гэта гадзіна не звычайная, асаблівае». І вясёлая, але пустая гаманлівасць пакінула яго.

Ён абарваў гаворку, сціх. Ліда паглядзела на яго са здзіўленнем.

Васіль загаварыў з тугой і шчырасцю:

— Калі б ты, Ліда, ведала, як я рады, што бачу цябе зноў... У мяне, ведаеш, нейкае дзіўнае жаданне: хочацца, не зводзячы вачэй, глядзець і глядзець на цябе... Нават, ведаеш, гаварыць не так хочацца. Праўда... Мне ўсё роўна як шчасце — бачыць цябе, твае вочы, твае рукі... І аж нібы не верыцца, што гэта ты! Дзіўна, праўда? Гэта, мусіць, ад таго, што я прывык думаць, што ты далёка-далёка.

Ліда, крыху збянтэжаная гэтай раптоўнай гарачай шчырасцю, не прамовіла ні слова, але з позірку яе ён зразумеў, што яна адчувае.

адкладваў.

— Я хацела спачатку папрасіцца на фронт, — сказала яна, — не магла я больш сядзець тут. Мне так хочацца пайсці на фронт, Васіль... Ды маці нельга было пакінуць адну. Гора зусім змагло яе. Вачыш, якая яна цяпер? Я адна яе падтрымлівала...

Каля заводскай брамы, на ўзгорку, яны спыніліся.

— Ну, вяртайся, адпачні, Васіль, пасля дарогі. Маці там цябе ўладзіць... Я прыду ў тры гадзіны. На заняці — у такі дзень — не пайду. Будзем разам! Удваіх будзем! Удзень і ўвесь вечар...

Яна шчасліва засмяялася.

— А ты — нібы не рады! Зноў — хмурны! Нібы штосьці тоіш, Васіль...

— Я хацеў сказаць, што мы... сёння... не сустрэнемся...

— Не сустрэнемся? Чаму?

— Мне трэба ісці на станцыю. Разумееш, Ліда, хутка павінен падыйсці мой эшалон. Мяне адпусцілі на дзесяць гадзін...

— Як гэта, на дзесяць гадзін? Такі кароткі водпуск? — са здзіўленнем сказала яна.

— Я табе не хацеў гаварыць раней... Мне, Лідачка, пашанцавала. Праз вашу станцыю павінен прайсці эшалон нашага палка. Ён недалёка тут спыніўся на некалькі гадзін. Я папрасіўся, і мяне адпусцілі... На дзесяць гадзін.

— Толькі на дзесяць гадзін?..

— Ён скоро павінен быць тут, на станцыі...

— Ну, і няхай, — знарок веселей сказала яна, — чаго ж мы журымся? Мы яшчэ пабачымся! Ведаеш што, я папрашу, каб мяне сягоння адпусцілі раней.

Ён не ўзрадаваўся, вінавата схаваў позірк.

— Ліда, з тых дзесяці гадзін амаль восем пайшло на дарогу.

— Восем! Значыць, толькі дзве!..

— Дзве.

— А я думала...

— Ліда, усё ж мы пабачыліся...

— На адзін міг!.. За тры гады...

Лідзе трэба было ісці, а яны марудзілі: здавалася, не хапала сілы, каб сказаць апошняе слова.

Васіль, каб супакойць яе і сябе, гаварыў пра тое, што вайна хутка скончыцца, што яны сустрэнуцца зноў, і ніколі болей не разлучацца. Разам заўсёды будуць.

Напаследак, ужо развітаўшыся, ён сказаў:

— Я, калі ехаў да цябе, баяўся, што не пераганю наш эшалон ці не застану цябе. Крэйўна было б. А так я шчаслівы... Цэльых дзве гадзіны!

Іван МЕЛЕЖ.

1945 г.

ЛАУРЫ НІНЫ СТАТКЕВІЧ

Фотаздымкі дзвюх савецкіх спартсменаў абыйшлі амаль усе фінскія газеты. На катку «Каліо» ў Хельсінкі ў іх гонар гучалі фанфары, шматлікія віншаванні.

26-гадовая леноградская студэнтка Ніна Статкевіч стала абсалютнай чэмпіёнкай свету па скораснаму бегу на каньках. «Бег яе быў прыгожым, упэўненым. Менавіта так і павінна бегчы мацнейшая канькабежка свету», — адзначалі спецыялісты пасля перамогі савецкай спартсменкі на 1500-метровай дыстанцыі.

Ніна Статкевіч толькі другі раз прымала ўдзел у спаборніцтвах такога высокага рангу, дзе выступалі мацнейшыя спартсменкі 11 краін, у тым ліку прызнаныя фаварыты — японскія, амерыканскія і галандскія канькабежкі.

На п'едэстал гонару ўзнялася і 24-гадовая масквічка Людміла Цітова. Яна заняла трэцяе месца.

ШЧАСЛІВЫ ЛЁД ЦЮРЫХА

Бліскуча выступілі савецкія спартсмены на першынстве Еўропы па фігурнаму катанню. Трэці раз запар сталі чэмпіёнамі кантынента маскоўскія студэнты Ірына Радніна і Аляксей Уланаў. Званне лепшай танцавальнай пары пацвердзілі Людміла Пахомава і Аляксандр Гаршкоў.

Вынікі выступленняў савецкіх спартсменаў ва ўсіх відах праграмы высока ацэнены замежнымі спецыялістамі.

Г. Кучэр (Аўстрыя), член тэхнічнага камітэта Міжнароднага саюза канькабежцаў (ISU), сказаў: «Вашых спартсменаў ніколі ні з кім не зблытаеш — яны заўсёды выдатна падрыхтаваны. Іх перамогі не растлумачыш выпадковым збегам акалічнасцей ці спартыўным шчасцем. Справа, відаць, ва ўмела наладжанай метадыцы вашай падрыхтоўкі высокакласных спартсменаў».

А вось выказванне М. Філіпса (Англія), арбітра ІСУ: «Прычына поспехаў, на мой погляд, у тым, што вашы спартсмены і трэнеры самую сур'ёзную ўвагу ўдзяляюць не толькі майстэрству тэхнічнаму, але і выкананню. Я не ведаю такога выпадку, каб хто-небудзь з савецкіх спартсменаў за лік тэхнічнай дасканаласці губляў артыстызм, музычнасць выканання».

Каманднага заліку на такіх спаборніцтвах не бывае. А калі б ён быў, безумоўна, нашы фігурысты былі б першымі.

ЛЫЖНИКИ.
Фота К. МІХАЙЛАВА.

Нашы славуцыя землякі

ВЕРНАСЦЬ ІДЭАЛАМ ЮНАЦТВА

Напярэдадні паўстання 1863 года ў віленскім доме, што належаў вядомаму ўрачу Яўстаху Урублеўскаму, сустракаліся С. Серакоўскі, К. Каліноўскі, В. Урублеўскі, паэт Кандратовіч-Сыракомля.

Пяцігадовы сын гаспадара Тадэвуш запамніў іх твары, але не змест гутарак і спрэчак, якія былі недаступныя дзіцячаму ўспрыманню. Толькі потым ён зразумеў, як многа азначала для яго атмасфера паўстанцага штаба, ідэалы якога заставаліся блізкія яму ўсё жыццё.

Скончыўшы гімназію з залатым медалем, Тадэвуш Урублеўскі едзе працягваць вучобу ў Пецярбург, дзе завязваюцца яго сувязі з рэвалюцыйна настроенай рускай, польскай і беларускай моладдзю. У 1878 годзе яго затрымлівае паліцыя ў час разгону студэнцкай сходкі ў Пецярбургскім універсітэце.

Пагроза расправы не спалохала юнака. Ён знаёміцца з дзеячамі «Паўночнага саюза рускіх рабочых» і прымае актыўны ўдзел у стварэнні «сацыялістычных гмін» (гурткоў) на тэрыторыі Літвы, Беларусі і Польшчы.

27 лютага 1880 года паліцыя арыштавала Урублеўскага на падпольным сходзе варшаўскіх рабочых. З абвінавачванняў матэрыялаў відаць, што ён быў гарачым прыхільнікам інтэрнацыянальнай салідарнасці пралетарыяў.

Амаль паўтара года Тадэвуш Урублеўскі правёў у адзіночнай камеры. Яму не было і 22 год, калі «па высачайшаму загаду» ён быў сасла-

ны ў горад Ялутараўск Табольскай губерні.

Зазнаўшы жахі царскай катаргі, Урублеўскі вырашае стаць абаронцай палітычных зняволеных. Пасля заканчэння юрыдычнага факультэта Пецярбургскага універсітэта ён у 1891 годзе вяртаецца ў Вільню. Паліцыя сістэматычна праследавала яго сям'ю. У прыватнасці, ва Урублеўскіх рабілі вобыскі ў сувязі са справай Аляксандра Ульянава, калі выявіліся сувязі віленскага народавольніцкага падполля з гуртком пецярбургскіх студэнтаў, якія рыхтавалі замах на Аляксандра III.

За юрыдычнай дапамогай да Т. Урублеўскага ўсё часцей звяртаюцца вязні царызму. З кожным годам расце яго папулярнасць. Урублеўскі быў абаронцай кіраўніка паўстання маракоў Чарнаморскага флоту, героя рэвалюцыйнага лейтэнанта Пятра Шмідта.

Вось чым закончыў адвакат сваю працу на працэсе:

— Што скажа аб справядлівасці народ, калі ўбачыць, што яго легендарны герой забіты?.. Вашы ружжы страляюць далёка; калі яны прастрэляць грудзі Шмідта, то ва ўяўленні народа яны заб'юць справядлівасць... Кажу вам, суддзі: не пасмейце забіць!

Газеты пісалі, што прамова зрабіла вельмі моцнае ўражанне. Шмідт кінуўся абнімаць Урублеўскага; пасяджэнне давялося спыніць. Падсудныя атрымалі маральную перамогу, але зыход

справы быў вырашаны імператарам. Рэвалюцыйныя маракі сталі ахвярамі царызму. Тыя іх таварышы, якія ўдаліся, прыслалі наступнае пісьмо Урублеўскаму і адвакату Заруднаму:

«З Волгі-маці шырокай, з высокага церама, г. зн. з самарскай гурмы, шлём вам прывітанне. Мы ні на хвіліну не забываем той сардэчнай падтрымкі, якую вы далі нам у Ачакаве. Мы чакалі ўбачыць у вас абаронцаў, але знайшлі больш. І цяпер, ідучы на катаргу, мы думаем: многа на Русі ёсць людзей добрых, смелых, сумленных. І справе, якой мы больш не можам служыць, яны паслужаць, можа быць, з большым поспехам, чым мы.

Ачакаўцы. 1906, сакавік 29».

І сапраўды, Тадэвуш Урублеўскі не падмануў гэтыя спадзяванні. Да яго першага звярнуўся за парадай Якуб Колас, якога праследавала паліцыя. Сярод яго падабаронных на 450 палітычных працэсах былі В. Міцкевіч-Капускас, будучы старшыня ўрада Літоўска-Беларускай ССР; выдатны латышскі паэт-рэвалюцыянер Ян Райніс. Іншы раз адваката і самому даводзілася перасаджвацца на лаву падсудных...

Урублеўскі, які размяняў сёмы дзесятак, працягваў нястомна працаваць. У сваёй бібліятэцы ён сабраў тысячы кніг і каштоўных рукапісаў. Гэту бібліятэку ён потым завяшчаў гораду, і яна стала асновай сучаснай бібліятэкі

На Заслаўскім вадасховішчы ў любое надвор'е, ва ўсякую пару года можна ўбачыць чалавека з вудай. Дзьме халодны вецер, абсыпаючы калючымі снежнымі іголкімі, а рыбак цярдліва сядзіць, пазірае на тонкую, амаль нябачную лёску. А зараз нягледзячы на тое, што на календары люты, ідзе дробны дожджык. На мокрым снезе застаюцца цёмныя адбіткі чаравікаў. Укрыўшыся ад ветру і дажджу плашчом-накід-

кай, каля лункі сядзіць рыбак. Знаёмімся. Пётр СІНЬКЕВІЧ — газавік Мінскага радыятарнага завода. Выхадныя дні праводзіць тут, на лёдзе, з ранняга вечара. Мы жадаем Пятру добрага ўлову і збіраемся ісці. У гэты момант чарговы калючы ёрш, трапіўшы на кручок, на радасць рыбаку затраптаў над лункай...

НА ЗДЫМКАХ: 1: Амагар рыбнай лоўлі Пётр СІНЬКЕВІЧ. 2. На Заслаўскім вадасховішчы. Фота М. АМЕЛЬЧАНКІ.



Гумар

Да групы англійскіх арыстакратаў, якія сабраліся паляваць на курапатак, далучыўся гасць з-за акіяна, які з апломбам аб'явіў, што ён самы трапны стралок на поўдні ЗША.

— Вось убачыце, — выхваляўся ён, — першую ж курапатку я падаб'ю першым выстралам.

Над амерыканцам праляцела птушка, ён выстраліў, але... нічога не здарылася.

— Джэнтльмены, — урачыста звярнуўся да паляўнічых стары шатландзец, — мы сведкі цуда: ад нас паляцела мёртва курапатка!

Пропаведзь у рымскай царкве была на тэму «Адказнасць багатых перад беднымі». Пасля заканчэння яе да святшчэн-

ніка падыйшоў яго калега з суседняй царквы.

— Ну як, падрэ, удалося вам пераканаць прыхаджан?

— Напалову. Бедных удалося.

*

Джэнтльмен, з выгляду былы ваенны, сядзе за стойку бара і заказвае сухі марціні.

— Толькі, калі ласка, вельмі сухі, — дадае ён. — Дваццаць частак джыну на адну частку вермуту.

— Выдатна, сэр, — адказвае бармэн. — Ці не дадаць некалькі кропель лімоннага соку?

— Не, каб вас чорт забраў! Калі мне захоцца выціць ліманаду, я скажу аб гэтым.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.

НАШ АДРАС: МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-03-15, 33-15-15, 39-87-92.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.

Зак. № 211.